

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANI
Av. ÖZDEMİR ÖZOK'UN
2004-2005 YARGI YILI
AÇILIŞ KONUŞMASI

TÜRKİYE
BAROLAR
BİRLİĞİ
1969

6 Eylül 2004
ANKARA

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANI

Av. ÖZDEMİR ÖZOK'UN

**2004 - 2005 YARGI YILI
AÇILIŞ KONUŞMASI**

Sayın Cumhurbaşkanım,

2004-2005 yargı yılının açılışı dolayısıyla düzenlenen toplantıya katılan değerli konuklar, sayın yargıç, savcı ve avukat meslektaşlarım, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri, Türk yargı sistemine yönelik eleştiri boyutlarını aşan ve doğrudan yargı erkinin varlık ve yetkilerini hedef alan saldırılara maruz kalınan bir süreçte, bu toplantıyı onurlandırmanız çok büyük bir anlam taşımaktadır.

Sizlere, Türkiye Barolar Birliği ve şahsım adına teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

1969 yılından bu yana, kurucu başkanımız Prof. Faruk Erem ve Türkiye Barolar Birliği başkanları Yargıtay'da düzenlenen "Adli yıl" açılış törenlerinde yargımız ve ülkemiz sorunları hakkında, tespit ve değerlendirmelerini içeren konuşmalar yapmışlardır. Göreve geldiğim 2001 yılından bu yana, dördüncü kez sizlere seslenmenin onurunu yaşıyorum. Bu adli yıl açılış konuşmasında, yıllardır dillendirdiğimiz yargı ve meslek sorunları yanında, ağırlıklı olarak birey adına, toplum adına ve devlet

adına gözlerden kaçırılmaya çalışılan ya da farklı boyutlarda sunulan temel ilke ve doğrularla, yurt sorunları hakkındaki tespit ve değerlendirmelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Üzülerek belirtmek isterim ki, yaşanan olumsuzluklar nedeniyle, yeni adli yıla, her adli yıldan daha buruk, daha moralsiz ve daha sıkıntılı girmektediriz.

Geçen yılki konuşmamda belirttiğim gibi, yapacağımız eleştiri ve değerlendirmelerin, yansız, dostça, önyargısız bir özeleştiri olarak kabul edilmesi ve böyle algılanmasını bütün içtenliğimle dilemekteyim. Bunun başka türlü anlaşılması da mümkün değildir. Çünkü, temsil ettiğim ve adına konuşma yaptığım Türkiye Barolar Birliği ve dolayısıyla avukatlar, yargı sistemimizin kurucu unsuru, ayrılmaz parçasıdır. Bu bağlamda, yargıya yönelik her olumsuz değerlendirme ve eleştiride açıkça itiraf etmeliyim ki, maalesef bazı avukat meslektaşlarımın da parmak izlerine rastlanmaktadır.

Geride bıraktığımız yılda, Avrupa Birliği'nden "müzakere tarihi" alma gayretiyle, bir dizi yasal düzenleme yapılmış olmasına karşın yargı erki başta olmak üzere, bir çok konuda yakınmalar devam etmektedir. Bu anlamda vatandaşların, yargıçların, savcılarının, avukatların ve hepsinden önemlisi sorunu çözmekle görevli olan yetkililerin yakınmaları da artarak sürmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Toplum yirmi, yirmi beş yıldan beri ilginç bir süreçten geçmekte, bir bakıma yeniden şekillenmektedir.

Genel olarak, sosyal ve moral değerlerdeki çözümlenme, her alandaki kirlenme, toplumun hak, adalet ve hukuk anlayışı yanında, yargıdan beklentilerinde de büyük değişiklikler yapmıştır.

Siyasal, sosyal ve ekonomik istikrarsızlıklar sonucu bunalım içinde olan yurttaşımız, özünde haklı olup olmadığına bakmaksızın, her iş ve her konuda, ne pahasına olursa olsun, olumlu sonuç almak istemekte, her türlü girişimi doğal kabul etmektedir. Böylesi bir toplumsal yapıda, genelde kamu görevlileri, özelde yargıçlar, ciddi zorluklar ve sıkıntılar içinde görevlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar.

İşin en ilginç yanı, yargıyı en çok etkilemek isteyen kişi ve kurumlar, başta siyasi kadrolar olmak üzere, yargıdan yakınmakta, ama yakınma konularının çözümünde kendilerine düşen özen ve görevleri yerine getirmemektedirler.

TÜSİAD tarafından yaptırılan kamu reformu araştırmasının ortaya koyduğu acı gerçek iç karartıcıdır. Bu rapora göre deneklere yöneltilen *"kişisel çıkar elde etmek için yasa ve kurallar çiğnenebilir"* düşüncesinin genel olarak toplumda ve belirli toplum

kesimlerinde ne kadar yaygın olduğu konusundaki değerlendirmelerde, bu yöndeki soruya, % 55.1 oranında çok yaygın, % 24.4 oranında yaygın, % 15.7 oranında kısmen yaygın cevabı alınmıştır. Sonuç olarak, Türkiye’de toplumu oluşturan bireylerin büyük çoğunluğu, kendileri dışındaki çoğunluğun, kişisel çıkarları için toplumun ortak kurallarını çiğnemeye hazır olduğu düşüncesindedirler. Yargı başta olmak üzere bir çok sorunun temelini bu çarpık anlayış oluşturmaktadır.

Toplum liderleri, toplumu yönetmeye talip olan kişi ve kurumlar, belirli bir süreç içinde, acı ama gerçek olan bu tablonun oluşmasına etken olmuşlardır. Bu bağlamda halkın ve toplumun önünde yürüme, onlara örnek olma iddiasında ve kararlılığında olan kişi ve kurumlara büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Yönetenler bu sorumluluk ve duyarlılık anlayışıyla hareket etmek yanında, şaibeden uzak, ilkeli ve örnek davranışlar sunmak zorundadırlar.

Sosyal dokudaki olumsuzluklara karşın, ilkel, dürtüst, idealist yargıçlar, savcılar ve avukatlar, yargıyı ayakta tutabilmek için insan üstü çaba göstermektedirler. Çünkü onlar, bir insanlık onuru olan hak aramanın “*en son ve en etkili yerinin*” yargı olduğuna inanmakta ve yargının hiçbir lekeye, hiçbir istismara yer vermemesi gerektiğini çok iyi bilmektedirler. Bu bağlamda yargılamayı, adalet denen üstün değer belirlenmesinde kendine

özgü evrenselleşmiş yöntemlerin kullanıldığı bir sanat olarak ifade edersek; yargıcı da, yargılama sanatının yöntemleriyle adalet denen üstün değeri gerçekleştiren özel bir kişi olarak tanımlayabiliriz. Yargıç ve yargının sorunlarına bu bakış açısı ile yaklaşılmalıdır.

Artık toplumsal sorunlara bilimsel yöntemlerle yaklaşılmadan, yüzeysel ve günü birlik çözümlerle hiçbir yere varılamayacağı gerçeği kabul edilmeli ve devletin çatısı yargı başta olmak üzere, tüm kurumlar bu anlayış ve çağcıl değerlerle yeniden oluşturulmalıdır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Ülkemizin kuruluş felsefesi, üniter devlet şeklini, yönetsel açıdan laik, demokratik, sosyal hukuk devleti yapısını ve siyasal gelecek açısından da tam bağımsızlık esasında, ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal yönden kalkınmış çağdaş bir Türkiye'yi hedefler. Bu hedefe ulaşmada ve bu ulusal kuruluş felsefesinden sapma olduğunda ulusal düşünceye sahip kişi ve kuruluşların toplumu aydınlatma görevi vardır. Son yıllarda, ülkemizde ekonomik ve siyasal açıdan büyük bir teslimiyet yaşanmakta, buna karşın duyarlı kişi ve kuruluşların göstermiş olduğu ulusal duruş, yapılan olumlu işleri engelleme eleştirilerine neden olmaktadır. Oysa bu ulu-

sal duruşun, karşı koyuşun, demokratik yol ve yöntemlerle daha etkili ve daha örgütlü yapılması gerekir. Bu konudaki duyarsızlık, bu konudaki gecikme, ülkemizin kuruluş felsefesini yeterince özümsenmemiş kişilerin yönetiminde onarılması olanaksız tahribatlara yol açmış ve açmaktadır.

Hepimizin "*ebediyete kadar payidar kalacağına*" inandığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri çok iyi atılmış, ancak öngörüsüz ve popülist politikalarla bu temeller sarsılmaya ve çatırdamaya başlamıştır. Çünkü, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti ve çağının çağdaşı olma hedefleri Türkiye Cumhuriyeti üzerinde başka hesapları olanların elini kolunu bağlamakta ve onları huzursuz etmektedir. Bu kesim, Türkiye'nin Cumhuriyetçi ve aydınlık hedef ve hayallerinden son derece rahatsız ve tedirgindirler. Bunlar, toprakları üzerinde her alanda yükselen sorunlarını çözmüş, laik, demokratik güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti istememektedirler.

Cumhuriyetin ulaşmak istediği "*demokrasi*", "*laiklik*" üzerine oturtulmuştur. Laiklik, "*devletin ve diğer bütün toplulukların, insanların dinsel tercihleriyle ilgilenir olmaktan uzaklaşmaları, bütün din ve inançlara karşı eşit uzaklıkta durmaları, bunlardan herhangi birini veya birilerini*" desteklememeleri veya engellememeleri anlamına gelmektedir. Devletin dinlere karşı eşit mesafede durması ve ideolojilere karşı yansızlığı demokrasiye ulaşmamızı kolaylaştıracaktır.

Bilim dünyasında bu tanıma ve laiklik uygulamasına iki önemli unsur daha eklenmektedir.

Birincisi "*hangisi olursa, olsun bütün din, inanç, mezhep veya tarikatların kısmi(azınlık) olduklarını kabullenip, kendi varoluşlarını toplumun tümüne dayatmaktan vazgeçmesi*"dir. Bu davranış, yani ötekine yaşama hakkı tanınması aynı zamanda demokrasinin en önemli ögesi "*çoğulculuğun*" da kaynağı olmaktadır.

İkinci koşul da "*dinin dünyayı yönetmekten vazgeçmesi*" ve kişilerin manevi dünyasını zenginleştirmesinde odaklanmasıdır.

Varlığını ve vazgeçilmezliğini her an savunduğumuz temel insan haklarının başında gelen "*din ve vicdan özgürlüğü*", bu sınırlar içinde kaldığı sürece, toplumda hiçbir zaman sorun yaratmamıştır.

Cumhuriyeti kuranlar amaçlarına ulaşabilmek için "*skolastik*" düşünce anlayışının egemen olduğu eğitim ve kültürün oluşturduğu geleneksel yapıyı kırmak suretiyle önce "*özgür birey*" yaratmak istemişlerdir. Bunun için de, *kişi özgürlüğünü sınırlayan "tekke ve zaviyeleri"* yasaklamışlar en önemlisi "*özgür birey*"i eğitim birliğiyle Cumhuriyet vatandaşlığına hazırlamaya çalışmışlardır. Onuncu yıl marşında haykırılan "*on yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan*" sözlerinin simgesel anlamı budur.

Özgür ve çağdaş birey olmasını engellemek için bunca uğraşa karşın, halkımız Cumhuriyetle

kendisine model olarak sunulan "özgür birey" olma konusundaki inancında kararlıdır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Ülkemizin kuruluş, felsefe ve hedeflerini yukarıda kısaca sunmaya çalıştım. Bu bağlamda, bize bin bir güçlük, kahramanlık ve özveriyle kurtarılıp emanet edilen bu güzel ülkenin insanları olarak, öncelikle kendi ülkemiz ve yanı sıra da üzerinde yaşadığımız dünyamızın geleceği hakkında bir biçimde düşünmek, kendimizi ciddi şekilde sorgulamak ve yeni stratejiler geliştirmek zorundayız.

Dünyanın bir parçası olarak da, çevremizdeki siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmeleri yadsımayız ya da etkisi altında kalmamamız olanaksızdır. Bunlar, demokrasi, insan hakları ve iyi işleyen bir piyasa ekonomisidir.

Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti ilk günden beri bu yolu izlemeyi amaçlamış, ama sürekli olarak aynı ulusal bilinç ve kararlılıkla hareket edemediği için, işleyen gelişmiş bir demokrasi, insan haklarına uyum, iyi işleyen bir piyasa ekonomisini kuramamıştır... Türkiye kararsızlığının sonucu ulusal çıkarlarını gözetmeyen ve kuruluş ilkelerini dışlayan politikalar nedeniyle, olayları yönlendirememiş, hep dış dinamiklerin etkisiyle hareket etmek durumunda kalmıştır. Türkiye, oda-

ğında olamadığı, ulusal çıkarlara aykırı bu yanlış ve teslimiyetçi politikalarla, çok önemli tarihi fırsatları kaçırmış, oluşumların önünde olması gerekirken peşlerine takılmıştır. “Küreselleşme” adı verilen “*de facto*” durum karşısında neler yapılmalı, bu sürece, bu değişime nasıl uyum sağlamalı ya da bu sürece nasıl karşı durulmalı; bunları düşünmeden, bunları çözmeden, gerekli tedbirleri almadan, gerekirse ve mümkünse kendimize, ülkemize koruma alanları geliştirmeden hiçbir ulusal sorunumuza köklü çözümler üretmeyiz. Öncelikle bu gerçeği kabul etmemiz ve daha sonra buna uygun çözümler üretmemiz gerekmektedir. Aksi taktirde bugüne kadar sürdürülen teslimiyetçi anlayış ve politikalarla varılan noktadan ileriye gitmek mümkün olamayacaktır. Sorunların çözümünde ya da küreselleşmeye karşı korunmanın, uyum sağlamanın yollarını ararken iki önemli unsuru göz ardı etmek mümkün değildir. Bunlar doğanın sınırlarını çizdiği dünya ve atalarımızın sınırlarını çizdiği ülkedir. Her ikisinin üzerinde de yaşamak ve ortak değerlerini korumak durumunda olmamıza karşın, kendi korumalı yaşam alanımız olması nedeniyle, üzerinde yaşadığımız toprakların vatan olma gibi önemli bir özelliği ve ayrıcalığı vardır. Uluslararası rekabetin çılgınlığı hızla sürerken, ulusal çıkar çatışmalarının vahşi yarışı henüz sonlanmamışken, ortak alanda yaşamının, ulusal çıkarları savunmanın, ulus devlet kalmanın, ve ulus devlet olarak güçlü olmanın kaçınılmaz, vazgeçilmez gerekleri, mecburiyetleri ve elbette yararları yadsınamaz.

Bugün, çağdaşlaşma yolunda hızla ilerlediği iddia edilen Türkiye'nin çok ciddi ve önemli sorunları vardır. Eğitim ve işsizlik başta olmak üzere, ortaçağ anlayışının uzantısı kan davaları, namus cinayetleri devam etmekte, aşiret reisleri kurulu düzene kafa tutabilmekte, kovboy filmlerini anımsatacak biçimde karakol basılıp adam kaçılabilmekte, çocuklar işgücü ve sermaye olarak algılanmakta, kent, ilçe ve köylerimizin çoğu çağdaş yaşam koşullarından uzak, hızla potansiyel suçlu yuvaları haline dönüşmekte, bir yıl içinde sadece trafik kazalarında binlerce kişi ölmekte, en küçük yağıştan sonra büyük kentlerimizde doğal göletler oluşmakta, kuşkusuz örneklerini çoğaltabileceğimiz, bu olumsuz ortamda yaşamak durumunda bırakılan insanlarımız da gergin ve sorunlarla yüklü kişiler haline gelmektedirler. Büyük kentlerin ve gelişmekte olan kentlerin toplumsal dokusunu bozan, üyesi olmak için çırpındığımız hiçbir AB ülkesinde konut olarak tanınmayan gecekondulu olgusu, idarenin yerel ve merkez yönetimlerini elinde bulunduran politikacıların, özensiz ve ilkesiz yönetim anlayışlarının ürünüdür. Çünkü, çarpık kentleşmenin en önemli göstergesi gecekondudur. Oy uğruna yasada tanımlanan kaçak yapılanmalara taviz verilip, hazine arazilerinin yağmalanmasına olanak sağlanmıştır. Artan gecekondulaşma ve kent çevresinin kuşatılması karşısında 1966 yılında 775 sayılı Gecekondulu Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanununun 18. maddesine göre "bu kanunun yürürlü-

ğe girdiği tarihten sonra yapılan gece kondular... hiçbir karar alınmasına gerek olmaksızın belediye veya devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılır..." hükmü yer almaktadır. Bu amir hükme karşın, yerel yönetimlerin hoşgörüsü ve desteği sonucu gecekondulaşma hızla sürmüş, oy depoları haline gelen ve yasa dışı oluşan çarpık yerleşim birimlerinin 1983 ve 1984 yıllarında çıkarılan imar aflarıyla yasallaştırılması yönüne gidilmiştir.

Bu kadar fazla sorunlarla yüklü bir toplumsal yapı ise sürekli çekişme ve gerginlikler kaynağı oluşturduğundan, tüm çekişmeler yargıya intikal etmektedir. Sorunlar yumağı haline getirilen toplumun, bu problemlerini çözmek için yargıdan gücünün üstünde bir hizmet ve görev beklenmektedir. Biz her fırsatta, yargının sorunlarını ve aksayan yönlerini ortaya koymakta gerekli uyarı ve eleştirilerimizi açıkça dile getirmekteyiz. Ancak, kötü yönetimlerle rayından çıkmış toplumsal yapının, tekrar rayına konulması için yargıdan gücünün üstünde özveri istemek de haksızlık olmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Ortaya çıkan tablo umut kırıcıdır. Görülen odur ki, Türkiye Cumhuriyeti'nde hiçbir kurum, kuruluş, yetkili ve temsilci ben görevimi yapıyorum başkası beni ilgilendirmez diyemez. Varılan bu noktada, bireysel, politik ve gruplar arası çekiş-

meleri bir yana bırakarak, bu toplumsal çöküşe, bu toplumsal çözülmeye *"hep birlikte dur"* demek zamanının gelip de geçtiğini arz etmek istiyorum.

Toplumda adalet duygusunun oluşmasına ve korunmasına neden olan bağımsız yargı, aynı zamanda çağın yönetim biçimi olan *"hukuk devleti"* olgusunun da olmazsa, olmaz koşuludur. Anayasamız Cumhuriyetimizi demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, hukuk devleti, *"tüm eylem ve işlemleri hukuka ve anayasal kurallara uyan devlet"* demektir. Devletin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunu denetleyecek kurum da bağımsız yargıdır. Yargı bağımsız ve yargıç güvenceli olmalıdır ki, devletin yasama ve yürütme erklerinin hukuk dışı işlemlerini hukuk içine çekebilsin, hukuk içinde tutabilsin.

1961 Anayasası'nın 143-144. maddeleriyle yapılandırılan ve içinde tek bir siyasi üyenin bulunmadığı *"Yüksek Hakimler Kurulu"* yargı erkini, yasama ve yürütme karşısında bağımsızlığını sağlamıştır.

Zamanın Yargıtay Başkanı büyük hukukçu Recai Seçkin ilk Yüksek Hakimler Kurulu üyelerinin göreve başlaması dolayısıyla yaptığı konuşmada; *"Anayasamız Yüksek Hakimler Kurulu müessesesini hukuk hayatımıza armağan etmiştir. Bu mutlu olaydan dolayı ne kadar sevinsek ne kadar övünsek yeridir. Yüksek Hakimler Kurulu yabancı ülkelerde bile henüz*

kısa bir tarihe malik bir müessesedir. Gerek oralarda, gerek bizde bu müesseseye karşı olan bir çok kimselerin bulunduğu söylenebilir. Yüksek Hakimler Kurulu'na düşen ilk görev, çalışmalarını gayet sağlam ilkeler ve doğru gelenekler üzerine kurmak, işlemleri üzerinde eşitliğe aykırılık ve adaletsizlik gölgelerinin düşürülmesine meydan vermemektir. Gerçekten hakim teminat zırhına bürünmüştür, fakat o her şeyden önce davranışları ve tutumu ile böyle bir zırha layık olduğunu her an ispat etmek zorundadır. Hakime bu borcunu yerine getirmek Yüksek Hakimler Kurulu'nun ödevlerindedir. Yüksek Hakimler Kurulu'nun görevini gereği gibi titizlikle yapmadığı, mesleği zayıf duruma düşürdüğü düşüncesinin sosyal ortamda yerleşmesi ve genişlemesi, zamanla bu kuruluşa karşı olanların cesaretlerini artırır ve bir anayasa değişikliği ile, kurulun, şimdiki bağımsız durumu sona erer ki, bu hal; hakim teminatının sona ermesinden başka bir anlama gelmez. Bana öyle geliyor ki, Yüksek Hakimler Kurulu'nun üyeleri böyle bir tehlikenin gerçekleşmesine asla meydan bırakmayacaklar, kuruluşa karşı olanların cesaretlerini kıracaklardır." demmiştir. Rahmetli Recai Seçkin başkanın endişeleri kısa bir süre sonra gerçekleşti, 1971 yılında kısmi bir değişiklik yapıldı ve 1982 Anayasası'yla da Yüksek Hakimler Kurulu tarih sayfalarındaki yerini aldı.

Yargının görevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi için, öncelikle hiçbir sorununun çözümsüz bırakılmaması, tüm etkilere karşı bağımsızlığı ve tarafsızlığını güvence altına alacak ilke ve kurum-

ların mutlaka oluşturulması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi eksiksiz yaşama geçirilmelidir.

Siyasetin gölgesinin yargı üzerine düşmemesi için, Adalet Bakanı ve bakanlık Müsteşarı'nın kuruldan mutlaka ayrılması; Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu'na bağlı bir teftiş kurulunun oluşturulması; bunun doğal sonucu olarak adalet bakanlarının yargıç ve savcılar hakkında re'sen soruşturma başlatma yetkisinin kaldırılması; mesleğe giriş sınavının mutlaka bu Kurul tarafından yapılmasının sağlanması ve hepsinden önemlisi özlük işlerinin tamamen Kurul'a bağlanması gereklidir. Bakanlık tarafından düzenlenen son kararnamede iki bin beş yüz civarında yargıç ve savcının atanması yapıldı, yeri değiştirildi. Kararname taslağı kurulun kısa bir süre için bilgisine sunuldu ve uygulamaya konuldu, kısa süre içinde sayın kurul üyelerinin taslak hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmaları olanaksızdır. Kuşkusuz tüm atamalara Bakan'a bağlı bakanlık personeli egemen olmuştur. Bu uygulama ciddi yakınmalara ve Adalet Bakanlığının eleştirilmesine neden olmaktadır.

Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun kararlarının yargı denetimine tabi kılınması yanında, Yüksek Kurul'a avukatlardan ve hukuk fakültelelerinden makul bir oranda üye seçilmesi de "*mesleki dayanışma*" faktörünü ortadan kaldıracaktır.

Anayasa ve yasalarda yargı bağımsızlığından ve yargıç güvencesinden söz edilse dahi, bugün, yargı bağımsız, yargıç güvenceli değildir. Özellikle 1982 Anayasası siyasal iktidarların yargıya müdahalesine olanak sağlayan düzenlemeler içermektedir. 1980'den sonra siyaset-yargı çekişme ve öykülerini burada anımsatmak istemiyorum. Sadece bakanlık müsteşarlarının dahi zaman zaman yargı üzerinde ne denli güçlü ve etkili olduklarını, yargı adına hangi tasarruflarda bulduklarını, Yargıtay üyeliği seçimi başta olmak üzere, atama, terfi, yer değiştirme gibi işlemlerdeki ağırlıklarını çok iyi hatırlamaktayız. Bu gün dahi, çok saygın ve seçkin yargıç ve savcılarımızdan siyasi mülahazalar ve kadrolaşma amaçları doğrultusunda atama, yer değiştirme, görevlendirme işlemleri yapıldığı yoğun yakınmaları alınmakta, bir çoğu meslekten ayrılmayı düşündüklerini ifade etmektedirler.

Atatürk dönemi dışında, geçmişten günümüze siyasi iktidarlar, ülke sorunlarını hukuku egemen kılarak aşmak yerine, kendilerine verilen oyların sağladığı çekicilik ve elde ettikleri yönetim gücüyle aşmayı yeğlemişler; bu nedenle, zaman zaman yargının yasama ve yürütmenin önünde önemli bir engel olduğunu vurgulamışlardır. Son dönemlerde bu öyle bir noktaya gelmiştir ki, yasama ve yürütme organlarının üst düzey yetkililerinden, en sade üyesine kadar herkes, artık hiç gizlemeden ve saklamadan, Sayın Cumhurbaşkanı'nın ve Ana-

yasa Mahkemesi'nin "*hukuk devleti*" adına yaptığı inceleme ve denetlemeleri, yasama ve yürütmeye doğrudan müdahale olarak kabul etmekte; yargıya güvenmediklerini, yargının politize olduğunu açıkça söylemekten çekinmemektedirler. Yargı hakkındaki görüş ve düşüncesi bu olan, yasama ve onun oluşturduğu yürütmenin, yargının temel sorunlarını çözme konusunda ne denli istekli olabileceği ya da hangi çağdaş çözümleri getirerek yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi sağlayabileceği kuşkuludur.

Her kurumun olduğu gibi yargının da eksikleri, yetersizlikleri ve eleştirilecek çok önemli noksanlıkları elbette vardır. Bunları en çarpıcı biçimde yıllardır dile getiriyoruz. Hatta geçen yıl bu kürsüde tarafımdan ileri sürülen görüş ve düşünceler bir çok sayın meslektaşım tarafından ağır bulunmuş, kapalı açık sitelere neden olmuştur. Oysa amacımız, varlık nedenlerine yürekten inandığımız, gücünü ve işlevini çok iyi bildiğimiz, benimsemişimiz ve özümsemişimiz yargı teşkilatımızın ve yargımızın, siyasetin gölgesinden uzak, "*kimsesizlerin kimsesi*", ezilenlerin umudu, zorbalara korkusu, laik cumhuriyetimizin ve demokrasimizin teminatı olmasından başka bir şey değildir.

Çağdaş hukuk devletinde, hiçbir organ ve kurum dokunulmaz değildir ve olamaz. Saydamlık, açıklık ve eleştiri bilimselliğin ve hukuk devletinin de gereğidir. Olumsuzluklardan ve eksikliklerden

korunmanın ve kurtulmanın “toplumun mutluluk ve moral aşısı olan güvenin” sağlanmasının başkaca yolu yoktur. Kamuoyunun; duyarlılıkla izlediği kimi davalarla ilgili oluşturulan yargı kararları, toplumda ve onun sesi olan medyada yoğun ve yaygın bir biçimde eleştirilere neden olmaktadır. Eleştiriler zaman zaman üslup olarak, ağır olsa bile, bir takım acı gerçekleri ifade etmesi ve gün ışığında dillendirilmesi bakımından çok önemlidir. Bir de kapalı kapılar ardında konuşulanlar ve fısıltı gazetesinde, hak aramanın son aşamasında hakkını alamayan ya da neye alamadığını anlayamayanların anlatımları içler acısıdır. Bütün bu olumsuz eleştirileri ve yakınmaları görmezden gelmek, bir takım koruma hükümlerinin arkasına gizlenmek, sığınmak sorunların daha da içinden çıkılmaz hale gelmesine neden olmaktadır.

Bu noktada hemen şunu belirtmek isterim ki, çağdaş devlet kurumları olan sorumsuzluk ve dokunulmazlık kavramlarından vazgeçmek mümkün değildir. Ancak sorumsuzluklar ve dokunulmazlıklar, koruduğu kişi ya da kurumlara yarar ve ayrıcalık sağlamak için getirilmemiştir. Tarihsel bir süreç içinde gelişen bu kavramlar, kamusal gücü kullanan kişi ve kurumların, hiç bir etki ve korku altında kalmadan görevlerini özgürce ve çekinmeden yapabilmelerini güvence altına almak suretiyle geniş anlamda toplumsal yararı amaçlamışlardır. Bu bakımdan, sorumsuzluk ve dokunulmazlık kavramlarını bir ayrıcalık gibi algılamadan, ger-

çek amaçlarına uygun yorumlamak ve uygulamak gereklidir.

Halk, kendi adına yargılama yapan yargıçtan, haksızlığa uğradığı an korkusuzca ve çekinmeden onun adaletine sığınmak yanında *"doğru ve güvenli yargılama"* yapmasını beklemekte ve istemektedir.

Yargıdan yurttaşların bu kişisel beklentisi yanında, ülkeyi içine düştüğü, çözülme ve itibar kaybı ile güvensizlikten, yolsuzluktan, hırsızlıktan vurgundan, talandan ve her türlü tehlikeden koruyan, tek güç ve sığınak olduğu yolundaki toplumsal beklentisi nedeniyle, yargı ve çevresindeki olaylar, dedikodular, hatalar, ihmaller toplumda büyük yankı uyandırmakta, toplumsal çöküntü ve umutsuzluğa yol açmaktadır. Çünkü Sayın Adalet Bakanı'nun da, kısa bir süre önce, çok doğru bir biçimde vurguladığı gibi *"her kurumun yedeği ve alternatifi var ama yargının yedeği"* yoktur.

İşte bu anlayışla ve önyargısız yaklaştığımız yargı ve yargı sorunlarıyla ilgi olarak, kısa bir süre önce, yazılı ve görsel yayın organlarında gündeme taşınan olaylar ve sunuluş biçimi, hiçbir şekilde kabul edilir gibi değildir. Hepimiz görevlerimizi yaparken, yetkilerimizi kullanırken eşit, objektif, hukuka uygun ve adil davranmak durumundayız. Aksi taktirde inanırlığımızı yitiririz. Eşitliğe aykırı her durum, adaletin bağrında açılmış bir yaradır.

Hukuk yaşamımıza “*Neşter Operasyonu*” adı ile giren, çok ilginç ve talihsiz bir iddianameyle sadece avukatlar ile bazı bürokratların mahkemeye sevk edilmesini öngören ve kamuoyunda olaylarla ilgili yüksek yargıçların korunduğu tartışmalarına neden olan süreç, Türk yargı tarihine olumsuz bir not olarak düşmüştür.

Sayın Yargıtay Başkanı’nun, insani duygular sonucu, yapıldığı açık olan “*davranışlarının*” sunuluş biçimi, aynı durumda kalacak kişiler için ders alınacak niteliktedir. Çok yönlü bu dersin, çağdaş insan, seçkin hukukçu, örnek yargıç ve dürüstlüğü son olaylara rağmen hiç kimse tarafından tartışma konusu dahi yapılamayan sayın Yargıtay Başkanı’nun şahsında yaşanmış olması üzüntü vericidir.

Henüz mürekkebi kurumamış 09.06.2004 gün ve 5187 sayılı Basın Yasası’nın “*Yargıyı Etkileme*” başlıklı 19.maddesindeki, 13.04.1994 gün ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasa’nın “*Yayın İlkeleri*” bölümünün 4. maddesindeki, 01.04.1929 gün ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası’nın “*Kamu davasının hazırlanmasını düzenleyen*” 147-170. maddelerindeki, 30.07.1999 gün ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Yasası’nın 2. maddesindeki düzenlemeler yanında Anayasamızın, 17 ve 20. maddesinde hüküm altına alınan “*Temel Hak ve Özgürlükler*”i koruyan düzenlemeler, hukuk dışı

yayınlarla ihlal edilmiştir. Üzülerek ifade etmek gerekir ki, şikayete bağlı olmayan yasaya aykırı eylemler hakkında, ne gibi işlem yapıldığına dair, bugüne kadar kamuoyuna yansıyan bir girişim bulunmamaktadır.

Diğer yandan, yasaya aykırı bu eylemlerle, uluslar üstü hukuk alanında insanların "*tekelenme hakkı*" anlamını gelen hak da ihlal edilmiştir.

Bu olaylar, sıradan bir yurttaşın her an karşılaşılabileceği muamelenin vahametini göstermesi bakımından da çok önemlidir.

Tüm bu gelişmeler sırasında, MİT teşkilâtının üst düzey yöneticilerinin kamuoyuna yansıyan davranışı ve konuşmaları da, ilişkilerin ne boyutlara geldiğini ve devletin "*âli menfaatlerinin*" kimler tarafından, hangi anlayışla korunduğunu göstermesi bakımından çok ilginçtir.

Sayın yöneticilerimizin söylevlerinde ve nutuklarında bir çırpıda dillendirdikleri, özgürlük, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve bunların tamamını içeren "*hukuk devletinin*" ne kadar uzağında olduğumuzu yaşanan olaylar acı bir biçimde ortaya koymaktadır.

Bunca olumsuzluğa ve moralsizliğe karşın, geleceğe umutla bakmaktayız, en büyük gücümüz, kimilerinin yadsıdığı ama bizlerin içselleştirdiği ve mücadelesini verdiğimiz ulusal ve uluslar üstü değerlerin ülkemizde mutlaka gerçekleşeceğine olan sarsılmaz inancımızdır.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Kutsal din kitapları başta olmak üzere, ulusal ve uluslar arası sözleşmelerle, hak ve özgürlüklerin ifade edildiği belgelerin tümü insan yaşamını en yüce değer olarak tanımlamasına karşın insana yönelik şiddet ve saldırıların ardı arkası kesilmemektedir. 11 Eylül'den sonra İstanbul'da, Irak'ta, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşadığımız terör Osetya'da çocuklara uzanmıştır.

Hiçbir gerekçe doğanın en saygın varlığı olan insanın öldürülmesini haklı kılamaz. Yaşadığımız 21. yüzyılda hangi nedenle, hangi düşünceyle, hangi amaçla olursa olsun, insana yönelik şiddet ve yıldırma hareketlerinin tümünü ifade eden "terörizm" yanında, insan yaşamını hiçe sayan "savaş" gerçeğiyle karşı karşıya bulunuyorsak, insanlık bugüne kadar geliştirdiği tüm düşünce sistemlerini bir kez daha gözden geçirmek durumdadır. Rehin alınan şoför, gazeteci, teknisyen gibi silahsız kişilerin rehin alınarak öldürülmeleri, esir alınan insanlara işkence yapılması, kentlerde

masum insanların ve son olayda olduğu gibi çocukların, hunharca bombalarla imha edilmesini mazur gösterebilecek hiçbir neden yoktur. Hiçbir inanç, hedef, amaç, gaye bu insanlık dışı eylemlere haklılık kazandıramaz.

Bu düşüncelerle hangi ad ve nedenle olursa olsun, insan yaşamını hedef alan terör eylemlerini şiddet ve nefretle kınıyorum.

Yeni adli yılın barış içinde, başarılarla dolu bir yıl olmasını diler, saygılarımı sunarım.

